

Vår ref: Julia Axengren
Administratör/Handläggare
Datum: 2019-07-02

Uppföljning TAGE-skåp

Runt om i Tranemo kommuns förskolor finns TAGE-skåpen. TAGE-skåpen är ett eller flera skåp där vårdnadshavare kan lämna kläder och skor som barnet längre inte behöver eller hämta kläder eller skor som barnet kan ha användning för. Huvudsyftet med TAGE är att minska avfallet och främja en hållbar konsumtion. Samtidigt som TAGE-skåpen skapar miljömässiga vinster finns det också ekonomiska vinster att belysa då vi sparar pengar på att återanvända istället för att köpa nytt. Då kläderna redan är använda och har tvättats minskar även risken av eventuella rester av kemikalier. TAGE är en aktivitet som bidrar till att nå målet i avfallsplanen om att minska mängden hushållsavfall samt öka återanvändningen.

På återvinningscentralen Returen i Tranemo kan man istället för att kasta prylar lämna in dem till Returhuset som sedan kan köpas av någon annan. Med intäkterna från Returhuset erbjuds kommunens förskolor att kostnadsfritt få skåp där vårdnadshavare kan lämna kläder och skor som barnen inte längre har behov av och ta med sig andra kläder därifrån. Man behöver inte lämna för att ta med sig något.

Uppföljningen av TAGE-skåpen gäller för Sörgårdens förskola, Ljungbackens förskola, Björkhagens förskola, Solhagens förskola och Parkhagens förskola.

Hur har det gått?

Sörgårdens förskola, Sjötofta

Sörgårdens förskola i Sjötofta fick 2018 i maj två stycken TAGE-skåp, varav det ena skåpet innehåller kläder och skor i mindre storlekar och det andra skåpet har kläder och skor i större storlekar. Skåpen är idag välfyllda med både kläder och skor. Tröjor och t-shirts upplevs vara det vanligaste plagget som hämtas eller lämnas. Det är lika vanligt att vårdnadshavare eller barn lämnar kläder som att hämta då detta sättet att återanvända är normaliserat. Istället för att åka till återvinningstationen uppskattar vårdnadshavarna att kunna få lämna in det på förskolan där de vet att de bidrar till en mer hållbar konsumtion och minskar avfallet.

TAGE-skåpen har varit framgångsrika och visat positiv respons. Varför Sörgården har visat framgång beror till stor del på att hålla arbetet aktivt och involvera barnen i allt de gör kring att sträva mot en hållbar utveckling i förskolans verksamheter. T.ex. under våren 2019 bedrevs ett tema kring källsortering där kärnen var utplacerade på avdelningarna där barnen själva fick sortera avfallet. Det beskrivs att det finns en samhörighetskänsla och delaktighet kring TAGE-skåpen som bildas t.ex. när barnen har fått hämta t.ex. ett par shorts förekommer det att andra barn kan känna igen sitt gamla plagget. TAGE-skåpen nyttjas ofta då barnen inte har extrakläder där de då får gå och välja ett klädesplagg eller skor som de senare kan lämna tillbaka om de vill eller behålla. Barnen är ofta mycket stolta över de kläder som de fått välja ut och kan till och med bli favoritplagget i deras garderob.

Bild 1. Stina Andersson, Miljöombud på Sörgårdens förskola

Ljungbackens förskola, Ljungsarp

Ljungbackens förskola har ett TAGE-skåp som infördes i maj-juni 2018. De vanligaste som lämnas in eller hämtas är främst klädesplagg som t.ex. t-shirts och klänningar. Klädesplagg och skor har också fyllts på i samband med att ett barn har slutat på förskolan och som lämnat kläder och skor. Idéen med TAGE-skåpet har upplevts som väldigt positiv men idag upplevs att skåpet inte används i den utsträckning som förväntades då skåpet inte används tillräckligt. Ofta har kläder från TAGE-skåpet använts för att något barn har behövt byta kläder och inte haft med sig egna extrakläder.

Björkhagens förskola, Dalstorp

Björkhagens förskola i Dalstorp var en av de första förskolor som fick ett TAGE-skåp och har haft det nästan i ett års tid. Skåpet är placerat i den gemensamma ingång som två avdelningar har tillsammans. Det är många vårdnadshavare som lämnar kläder eller skor i TAGE-skåpen men nästan aldrig någon som hämtar kläder eller skor. Förutom kläder och skor har även leksaker lämnats i skåpet. TAGE-skåpet används inte än i den utsträckningen som förväntat. Vad de tror kan vara orsaken bakom detta är att det finns en skam i att hämta kläder. Förskolan försöker därför aktivt informera om TAGE-skåpet, både via infomentor men också direkt till vårdnadshavare och barn där de pratar om skåpet och påminner om varför den finns och vad den är bra för.

Precis som på flera andra förskolor runt om i kommunen används skåpet då det finns ett behov av extrakläder till barnen. Efter barnet lånat kläderna kan de antingen lägga tillbaka kläderna eller behålla dem hemma.

Solhagens förskola, Tranemo

Solhagens förskola i Tranemo har två TAGE-skåp sedan augusti 2018 och är uppskattade av många, både vårdnadshavare, barn och pedagoger. Det ena skåpet är placerat vid ingången/hallen och det andra skåpet är placerat i en korridor nära en utav avdelningarna. Skåpen är uppdelade baserat på storlek. Det upplevs att TAGE används i perioder mer och mindre. Ibland används även skåpet som extrakläder till de barn som behöver.

Det både lämnas och hämtas kläder och skor där det uppskattningsvis vanligaste som lämnas är ytterkläder. Förutom kläder och skor finns också spel och böcker i TAGE-skåpet. Mönstret de kan se är att det är fler som lämnar kläder än som hämtar. Det kan finnas fler bakomliggande orsaker men vad som kan vara en orsak bakom är att de tror att det ligger en skam bakom att hämta kläder och att det finns en norm som säger att vårdnadshavare inte har tillräckligt med pengar om de hämtar kläder i TAGE-skåpet.

Information kring TAGE ges ut regelbundet och sker både via samtal med vårdnadshavare och barn men också med hjälp av deras whiteboard för att försöka hålla

TAGE aktivt. Vad som kan ses som en nackdel med själva skåpet är att det var väldigt få hyllor i skåpen. Vaktmästaren fick därför hjälpa till att sätta in fler hyllor.

Parkhagens förskola, Limmared

Parkhagens förskola har 8 avdelningar sammanlagt varav en av avdelningarna är placerad vid skolan. Förskolan har ett TAGE-skåp vid huvudentrén i mitten av byggnaden som vid uppföljningstillfället var välfyllt. Under cirka ett års tid har de haft sitt TAGE-skåp. Konceptet med TAGE är mycket positivt då de tror att skåpets funktion kommer att användas i en större utsträckning i framtiden.

Skåpet är uppskattat av både personal och föräldrar där det både hämtas och lämnas klädesplagg och skor, dock är det svårt att uppskatta hur stor andel plagg som hämtas respektive lämnas.

De berättar att TAGE har potentialen att bli mer attraktivt med mer information ut till föräldrarna. Vad som betraktas extra viktigt är att informationen om TAGE ska kommuniceras ut i samband med inskolningar. Genom att organisera skåpet ytterligare genom t.ex. informera vilka storlekar som finns och trycka upp lappar om vad som finns på varje hylla kan bidra till en större attraktivitet. Att peka ut en som är ansvarig för skåpet eller som har lite extra koll är ett tips som lyfts fram.

Bild 2. Mikael Hägg, Miljöombud på Parkhagens förskola

Miljömässiga och ekonomiska vinster

Årligen köper svensken i genomsnitt 13 kilogram nya kläder och textilier vilket har en betydande miljö- och klimatpåverkan. Genom att återanvända och förlänga livscykeln på ett klädesplagg kan den totala miljö- och klimatpåverkan minskas. Generellt sätt är livscykeln för ett klädesplagg 2,2 år och genom att förlänga livscykeln med 3 månader kan miljö- och klimatpåverkan minskas med 8 %.

Koldioxidekvivalenter är ett mått som används för att mäta klimatpåverkan av utsläppen av växthusgaser. Metan, dikväveoxid (lustgas) och koldioxid är tre exempel på växthusgaser. För att jämföra utsläppen av dessa gaser används koldioxidekvivalenter som ett gemensamt mått med koldioxid som utgångspunkt där varje växthusgas (förutom koldioxid) multipliceras med den globala uppvärmningspotentialen. Metan betraktas ha 25 gånger större påverkan på växthuseffekten än i jämförelse med koldioxid.

T-shirt av bomull (250 gram bomull med tryck)	4,5 kg CO₂e
Fleecetröja (300 gram polyester)	11 kg CO₂e
Jeans (600 gram bomull, denim)	13 kg CO₂e
Polyesterklänning (500 gram polyester)	17 kg CO₂e

Tabell 1. Klädernas miljö och klimatpåverkan i siffror
(Naturskyddsföreningen, 2017)

Kvantitativ undersökning

Syftet med en kvantitativ undersökning grundar sig i att belysa den miljömässiga nyttan. Varje förskola som har ett eller flera TAGE-skåp har möjligheten att under en månads tid eller längre utföra en granskning på hur stor andel som hämtar respektive lämnar klädesplagg eller skor. Detta mäts enkelt med hjälp av en mall som har tagits fram och på så sätt kan vi räkna ut mängden minskade koldioxidutsläpp. Ansvarig för sammanställningen är samhällsutvecklingssektionen.

Trender, tips och råd

TAGE-skåpet används i största mån som extrakläder vid behov. Efter att barnet lånat kläderna kan de antingen tvätta och lägga tillbaka kläderna eller behålla dem hemma. En aspekt som blivit synlig i samband med denna uppföljningsprocessen av TAGE-skåpen är att skåpet ofta fylls på med klädesplagg när barnen växer ur sina kläder och skor och att samtidigt är det få som hämtar klädesplagg ur skåpet. Flera av miljöombuden på förskolorna spekulerar kring att det finns en skam-stämpel över att hämta klädesplagg och är därmed orsaken bakom varför andelen som hämtar är mindre representerade än andelen som lämnar. Beteenden kring klädkonsumtionen grundar sig ofta i rutiner och vanor där vi människor påverkas av vänner och familjs konsumtionsbeteenden. Secondhand-konsumtionen är en ökande trend då det ofta är unga vuxna som följer detta konsumtionsmönster som både kan grunda sig i miljömässiga och ekonomiska perspektiv.

Idén och syftet med TAGE-skåpen är generellt uppskattat bland främst pedagoger, men också många vårdnadshavare och barn men det kan ta tid innan konceptet tar fart och skåpet används. Hur ska vi då bryta normerna kring skammen av att hämta kläder eller skor som haft en tidigare ägare? Några tips och råd som kan bidra till att TAGE-skåpen används i en större utsträckning är följande;

- Organisera skåpet så att skåpet ser snyggt och attraktivt ut. Genom att t.ex. sortera utefter storlekar och märk upp vilken typ av klädesplagg som ska vara vart.
- Utse en som är ansvarig för TAGE-skåpet som regelbundet ser till att det är ordning i skåpet och tar hand om det uppstår frågor eller dylikt, alternativt dela på ansvaret månadsvis. Det behöver nödvändigtvis inte vara den som har ansvaret som miljöombud.
- "Veckans användbara plagg" är ett tips på ett återkommande tema som knyter an till hur vi kan få TAGE-skåpen att användas i den utsträckning som förväntas. Utifrån den säsong som råder väljer pedagogerna veckovis alternativt månadsvis ett användbart plagg som hängs upp på en galge eller viks upp på ett bord beroende på vad som finns tillgängligt, (t.ex. vid höstkanten kan det vara lämpligt att hänga upp ett regnställ) samt gör en skylt med där det står "Veckans användbara plagg" på flera språk. Med hjälp av infomentor, en anslagstavla eller liknande kan informationen få en större spridning.
- Regelbundet prata och diskutera om varför TAGE-skåpen finns till flera målgrupper, vårdnadshavare, barn och pedagoger mellan. Att veta varför man ska göra något skapar ofta motivation och delaktighet.

- Ett argument eller tips för att öka användningen av TAGE-skåpen kan vara att samtala med vårdnadshavare om att likaväl som att åka till återvinningstationen kan de både spara tid och pengar på att lämna kläderna på förskolan samt gjort en god gärning för både miljön och andra som är i behov av kläder eller skor. Se exempel på information till vårdnadshavare nedan.
- Normalisera och lyft fram vinsterna med återanvändning genom att interagera TAGE i den dagliga verksamheten, exempelvis på samlingar med barnen.
- Håll Sverige Rent har tagit fram material för förskolan om nedskräpning som är fritt att ladda ner. Det finns både spel, sagor och lärarhandledningar. Materialet finns till för att ge barnen möjlighet att reflektera och fundera kring avfallsproblematiken och återvinning. Ett annat tips är temadagar kopplat till hållbar utveckling för att öka kunskap och medvetenhet.
- Flera förskolor är med i ett program som kallas för Grön Flagg som bidrar till lärande för hållbar utveckling. Genom att arbeta med Grön Flagg skapas en större medvetenhet och därmed är TAGE en aktivitet som faller naturligt i detta arbete.
- Förutom den informationsbroschyr som finns uppsatt på skåpen kan gröna fotsteg som leder till TAGE uppmärksamma skåpet visuellt där fotstegen börjar med att vara stora och minskar ju längre fram skåpet man kommer. De gröna fotstegen är en symbol för vårt ekologiska fotavtryck. Det ekologiska fotavtrycket mäter människans påverkan på miljön genom sitt sätt att leva. Det genomsnittliga ekologiska fotavtrycket för svensken kräver cirka 4 jordklot för att naturen ska kunna förnya de resurser som nyttjas.

